

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อการศึกษาพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กอนุบาลปีที่ 1 โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการจัดกิจกรรมและมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ

1.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กชาย-หญิงอายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวัดหลวง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 20 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ

2.2.1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ

2.2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กอนุบาลปีที่ 1

2.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ที่มีต่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 การสังเกตพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติก่อน 1 สัปดาห์

2.3.2 การสังเกตพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือเป็นเวลา 5 สัปดาห์

2.3.3 สอบถามเด็กอนุบาลปีที่ 1 เป็นรายบุคคล ถึงความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือเป็นรายกิจกรรม จำนวน 15 กิจกรรม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.4.1 ผลสังเกตการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบตามปกติใน 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง(Base Line)

2.4.2 ผลการสังเกตพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือจำนวน 5 สัปดาห์

2.4.3 ผลการสอบถามความพึงพอใจของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือจำนวน 5 สัปดาห์

3. ผลการวิจัยพบว่า

3.1 ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบตามปกติใน 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง (Base Line) พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมของพฤติกรรมเท่ากับ 1.91 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30

3.2 ผลการสังเกตพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือจำนวน 5 สัปดาห์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมของพฤติกรรมเท่ากับ 14.48 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 ซึ่งแตกต่างจากผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบตามปกติ

3.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กอนุบาลปีที่ 1 จากสัปดาห์ที่ 1 – 5 แยกเป็นรายด้าน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นทุกด้าน สอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้

3.4 ผลการสอบถามความพึงพอใจของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือจำนวน 5 สัปดาห์ พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับเฉลี่ยที่ 2.83 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ และศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ พบว่าเด็กอนุบาลปีที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือมีพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือทั้งพฤติกรรมรายด้านและภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคมของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ ก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลองมีคะแนนค่าเฉลี่ยพฤติกรรมของเด็กเพิ่มขึ้นในแต่ละสัปดาห์สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ สามารถพัฒนาพฤติกรรมด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคมของเด็กด้านการพูดที่ดีกับผู้อื่น การแสดงท่าทางเป็นมิตร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ โดยเด็ก ได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมที่เด็กชอบ ดังที่ ราชี ทองสวัสดิ์ (2529 : 103 - 104) กล่าวว่ากิจกรรมสร้างสรรค์หรือศิลปะสำหรับเด็กมีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงามหรือทำให้เหมือนจริง แต่ต้องการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรงการฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เพื่อเป็นพื้นฐานการเขียนที่ดี ตลอดจนช่วยพัฒนาอารมณ์ จิตใจ ให้เด็กมีความเพียร อดทน มีสมาธิในการทำงาน และรู้จักรับผิดชอบ การทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้เด็กเรียนรู้การเข้าสังคม การแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาทำให้เด็กรู้จักคิด มีเหตุผลในการทำงาน จึงควรให้กำลังใจในการทำงานกับเด็กอย่างสม่ำเสมอให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างเต็มที่ เบญญา แสงมณี (2545 : 63) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตทางด้านสังคม ขณะเด็กเลือกกิจกรรมที่พอใจและรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ตามความสนใจที่คล้ายคลึงกันในการร่วมกระทำกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่ม เด็กจะรู้จักการแบ่งปันเครื่องมือเครื่องใช้ความคิดเห็น การตัดสินใจ และการให้การยอมรับนอกจากนั้นยังเรียนรู้สิทธิความเป็นเจ้าของข้อคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะมีกิริยาสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตาม และเรียนรู้ความสำคัญของการร่วมมือกัน และควบคุมตนเอง เด็กจะได้รับคุณค่าเหล่านี้เมื่อเด็กมีอิสระในการเลือกวัสดุและการใช้สิ่งเหล่านี้ด้วยตนเองตามถนัด การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือจึงส่งผลให้เด็กสามารถแสดงความรู้สึก และพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เป็นมิตรภาพ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมพูดคุยสนทนา แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้และซักถามตลอดเวลา สอดคล้องกับ ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development) ที่เน้นถึงความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพของมนุษย์ว่าจะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ การพัฒนาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิต ถ้าได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่บุคคลจะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาขึ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอีริกสัน ได้แบ่งระยะพัฒนาการทางสังคมไว้ 8 ระยะและที่เกี่ยวข้องกับช่วงปฐมวัย 3-6 ปีคือระยะที่ 3 เด็กจะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเองและสามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ เด็กสามารถพัฒนาความร่วมมือและการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีได้ ระยะนี้หากเด็กเกิดความกลัว

เด็กจะยึดผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งตลอดเวลา ทำให้ความคิดจินตนาการและการพัฒนาทักษะทางสังคมถูกจำกัดลงไปด้วย จะเห็นได้ว่าการพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมของบุคคล มีการพัฒนาเกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิต ซึ่งถ้าบุคคลได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ จะทำให้มีบุคลิกภาพที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาขึ้นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมของบุคคลจึงควรได้รับการเปิดโอกาสให้มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดี เน้นความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพของมนุษย์ในแต่ละช่วงของชีวิต สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Sullivan's A Social Interpersonal Theory of Development) ที่ระบุว่า "พัฒนาการจากพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และประสบการณ์ส่วนตัวระหว่างบุคคล และการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะนำไปสู่ความมั่นคงและปลอดภัย ทำให้สามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมให้เกิดการเรียนรู้ในการเข้าสังคม มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น รู้จักสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ดีเหมาะสมตามวัย" สรุปได้ว่าการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ สามารถพัฒนาพฤติกรรมสัมพันธภาพทางสังคมได้ดีขึ้น เนื่องด้วยลักษณะการจัดกิจกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้แสดงออกทางสังคมของเด็กด้านการพูดคุยกับผู้อื่น การแสดงท่าทางเป็นมิตร การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ผ่านกิจกรรมที่เด็ก ๆ ชอบ มีการกระตุ้น โน้มน้าวเสริมแรงบวกและจากครู ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กให้ดีขึ้นต่อไป

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือจำนวน 5 สัปดาห์ พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับเฉลี่ยที่ 2.83 แสดงให้เห็นว่าเด็กอนุบาลปีที่ 1 เกิดความพึงพอใจอย่างมากต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและนำมาทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตใจของเด็กซึ่งอาจแสดงออกให้บุคคลอื่นเห็นหรือเข้าใจได้ ทางความคิด คือ การแสดงความรู้สึกลึกผ่านทางความคิดเห็นที่ครูสอบถาม สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งครูต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดี จะได้ข้อมูลที่แท้จริง นอกจากนี้ครูยังพบว่า การสังเกต พฤติกรรมของเด็กเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กิริยา ท่าทางเป็นต้น ทางความรู้สึก คือ การแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ขณะที่ได้ลงมือทำ แสดงความชื่นชมผลงานที่สร้าง แสดงความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่จัดให้ด้วยความสนุกสนาน ทางการกระทำ ได้แก่ การแสดงออกทางการปฏิบัติ เช่น ตั้งใจปฏิบัติงาน ส่งงานทุกครั้ง เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's general theory of human motivation) เป็นทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ขั้น ขั้นที่ 3 ระบุว่าความต้องการทางด้านสังคม ความรัก ความ

พอใจ (Belongingness and love needs) ภายหลังจากที่ตนได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว ก็มีความต้องการ ที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านสังคม จะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้ เป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับ จากบุคคลอื่น และมีความรู้สึกที่ตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ และสอดคล้องกับ กู๊ดเฟลโลว์ Goodfellow (2008 : 17-22) ได้ศึกษาพบว่าการจัดประสบการณ์ตามแผนประสบการณ์การเรียนรู้เริ่มต้นด้วยกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของเด็กจะช่วยทำให้เด็กวัยเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ที่พวกเขาต้องการเข้าร่วม การส่งเสริมทักษะความสามารถทางอารมณ์ การเอาใจใส่ของครูและความตระหนักของการพัฒนาทางสังคมและอารมณ์ของเด็กในเชิงบวกสนับสนุนการพัฒนาทักษะที่สำคัญในหลักการพัฒนาทางอารมณ์สังคม เมื่อการสื่อสารในการปฏิบัติงานร่วมกัน นักเรียนจะมีทักษะการเอาใจใส่จำเป็นสำหรับการปฏิสัมพันธ์ที่ประสบความสำเร็จ ประสบการณ์การเรียนรู้เริ่มต้นและกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทางสังคมและอารมณ์ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือสำหรับเด็กอนุบาลปีที่ 1 ได้รับความพึงพอใจจากเด็กเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการจัดกิจกรรมที่ออกแบบให้สอดคล้องกับหลักการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมของเด็ก สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก คุณลักษณะตามวัย เน้นเด็กเป็นสำคัญ ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของอายุเด็ก ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล และควรจัดกิจกรรมแบบร่วมมือนี้ให้สม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมด้านสัมพันธ์ทางสังคมให้เป็นสังคมนิสัยตลอดไป การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ สำหรับเด็กอนุบาลปีที่ 1 ต้องมีความยืดหยุ่นด้านเวลาบ้าง ทั้งนี้ควรบูรณาการด้านเวลากับกิจกรรมเสรี และการเล่นตามมุม เพราะบางกิจกรรมอาจล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนดบ้างครูเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกระตุ้นเร้า เสริมแรงขณะทำการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ เพื่อปลูกฝังให้เด็กเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมด้านสัมพันธ์ทางสังคมอันดี มีสังคมนิสัยที่ดีติดตัวไปตลอดไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมโดยผ่านการจัดประสบการณ์กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเล่นตามมุมควรรศึกษา พัฒนาการด้านอื่น ๆ จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ เช่น พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิด การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY